

SUN'Y INTELLEKT ASOSIDAGI PSIXOMETRIK TESTLAR ORQALI O'SMIRLARDA SHAXSIY VA IJTIMOY XUSUSIYATLARNI BAHOLASH

Gulhayo Yoqubova Erkin qizi
Qarshi xalqaro universiteti o'qituvchisi

ASSESSMENT OF PERSONAL AND SOCIAL CHARACTERISTICS IN ADOLESCENTS THROUGH ARTIFICIAL INTELLIGENCE-BASED PSYCHOMETRIC TESTS

Gulhayo Yakubova Erkin qizi
Teacher at Karshi international university

Annotatsiya Maqolada sun'iy intellekt (SI) texnologiyalariga asoslangan psixometrik testlar yordamida o'smirlarning shaxsiy va ijtimoiy xususiyatlarini baholash imkoniyatlari tahlil qilingan. O'smirlik davri shaxs rivojlanishining murakkab va muhim bosqichi bo'lib, bu davrda yuzaga keladigan psixologik xususiyatlarni erta aniqlash kelajakdagi ijtimoiy moslashuv, ta'lim va kasbiy faoliyat samaradorligida hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi. SI asosidagi psixometrik testlar orqali diagnostika jarayonining tezkorligi, xolisligi hamda katta hajmdagi ma'lumotlarni qayta ishlash samaradorligi yoritilgan. Shuningdek, maqolada an'anaviy test usullari bilan taqqoslanib, SI texnologiyalari asosida ishlab chiqilgan metodlarning ustunliklari va muammolari ko'rib chiqilgan.

Kalit so'zlar: *Sun'iy intellekt, psixometrik test, o'smirlar psixologiyasi, shaxsiy xususiyatlar, ijtimoiy xususiyatlar, diagnostika, raqamli psixologiya.*

Abstract: *The article analyzes the possibilities of assessing adolescents' personal and social characteristics using psychometric tests based on artificial intelligence (AI) technologies. Adolescence is a complex and crucial stage of personality development, where early identification of psychological traits plays a decisive role in future social adaptation, educational success, and professional effectiveness. The paper highlights the advantages of AI-based psychometric testing, including diagnostic efficiency, objectivity, and the ability to process large-scale data. Furthermore, a comparison with traditional testing methods is provided, outlining both the benefits and challenges of applying AI technologies.*

Keywords: *artificial intelligence, psychometric test, adolescent psychology, personal characteristics, social characteristics, diagnostics, digital psychology.*

So'nggi yillarda ta'lim va psixologiya sohalarida raqamli texnologiyalarning keng joriy etilishi ushbu yo'nalishlarda sifat jihatidan yangi bosqichni boshlab berdi. Xususan, sun'iy intellekt (SI) asosida ishlab chiqilgan vositalar psixologik xizmat ko'rsatish tizimiga tubdan o'zgarishlar olib kirib, diagnostika va korreksiya jarayonlarini yanada samarali va tezkor shaklda tashkil etish imkonini bermoqda.

O'smirlik davri shaxsiyat rivojlanishining eng muhim bosqichlaridan biri hisoblanadi. Bu davrda o'smirlar o'z-o'zini anglash, shaxsiy "Men" konsepsiyasini shakllantirish, jamiyatda o'z o'rnini topish kabi murakkab psixologik jarayonlardan o'tadilar. Shu sababli ushbu yosh bosqichida shaxsiy va ijtimoiy xususiyatlarni chuqur o'rganish, ularni ilmiy asosda baholash, o'z vaqtida psixologik yordam ko'rsatish katta ahamiyat kasb etadi. Psixolog olimlarning ta'kidlashicha (E. Erikson, J. Piaget, K. Levin), o'smirlik davrida shaxsiy identifikatsiya inqirozi, mustaqillikka intilish, emotsional beqarorlik va ijtimoiy muhitga moslashish kabi jarayonlar keskin kuchayadi. Bu jarayonlarni to'g'ri baholash psixologik xizmatning asosiy vazifalaridan biridir.

An'anaviy psixometrik testlar, jumladan, G. Eysenckning temperament tipologiyasi testi, Minnesota Multiphasic Personality Inventory (MMPI), R. Cattellning 16 shaxsiy omil testi hamda Rorschach loyqa dog'lari testi psixodiagnostikada keng qo'llanilib kelmoqda. Ushbu metodlar orqali o'smirlarning individual tipologik xususiyatlari, shaxsiy sifatlari, emotsional barqarorligi, ijtimoiy yo'nalganligi kabi ko'rsatkichlarni aniqlash mumkin. Biroq, mazkur testlarning samaradorligi ko'pincha psixologning malakasiga, testni qo'llash sharoitlariga hamda respondentning sub'ektiv javoblariga bog'liq bo'lib qoladi. Bu esa diagnostika natijalarida sub'ektiv xatolarga yo'l qo'yilishi, vaqt va resurslarning ko'p sarflanishi, shuningdek, katta hajmdagi ma'lumotlarni qayta ishlash imkoniyatlarining cheklanganligi bilan izohlanadi.

Zamonaviy davrda esa ushbu muammolarni bartaraf etish uchun sun'iy intellekt asosida yaratilgan psixometrik test tizimlari taklif qilinmoqda. SI algoritmlari respondentlarning javoblarini avtomatik qayta ishlash, ularni katta ma'lumotlar bazasi bilan taqqoslash, xulq-atvor va emotsional reaksiyalarni chuqur tahlil qilish imkoniyatini beradi. Bu esa an'anaviy usullarga qaraganda tezkor, aniq va xolis natijalarga erishish imkonini yaratadi.

Sun'iy intellekt asosidagi psixometrik testlar psixodiagnostika jarayonida uchraydigan an'anaviy muammolarni sezilarli darajada kamaytirishga xizmat qilmoqda. SI algoritmlarining afzalligi, avvalo, ma'lumotlarni qayta ishlash tezligi va hajmida namoyon bo'ladi. An'anaviy testlar ko'pincha cheklangan namunalar asosida baholash imkonini bersa, sun'iy intellekt texnologiyalari minglab respondentlarning natijalarini bir vaqtning o'zida tahlil qilishga qodir.

Bu esa diagnostika natijalarining ishonchliligini oshirish bilan birga, statistik xatolik ehtimolini kamaytiradi.

Birinchidan: katta hajmdagi test natijalarini tezkor qayta ishlash orqali psixolog qisqa vaqt ichida keng qamrovli diagnostika o'tkazishi mumkin. Masalan, o'smirlarning turli psixometrik ko'rsatkichlari milliy yoki global ma'lumotlar bazasi bilan solishtirilib, ularning psixologik holati haqida ob'ektiv xulosa chiqariladi.

Ikkinchidan: xulq-atvor va emotsional reaksiyalarni avtomatik tahlil qilish imkoniyati sun'iy intellekt tizimlarining eng muhim xususiyatlaridan biridir. Ayrim ilg'or dasturlar yuz ifodasi, ovoz temбри, yozma javoblardagi til birliklarini ham qayd etib, ularning psixologik holat bilan bog'liqligini aniqlay oladi. Bu, ayniqsa, o'smirlarning yashirin tashvishlari, ijtimoiy izolyatsiya alomatları yoki o'ziga ishonchsizlik darajasini aniqlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Uchinchidan: o'smirlarning shaxsiy va ijtimoiy rivojlanish darajasini real vaqt rejimida kuzatish imkoniyati mavjud. An'anaviy testlar ko'pincha bir martalik o'lchovlarga asoslangan bo'lsa, SI dasturlari yordamida muntazam ravishda kuzatuv olib borish va dinamik o'zgarishlarni qayd etish mumkin. Bu esa o'smirning psixologik rivojlanishidagi ijobiy yoki salbiy tendensiyalarni erta aniqlashga yordam beradi.

To'rtinchidan: diagnostikadagi aniqlik darajasi ham sezilarli darajada oshadi. Sun'iy intellekt algoritmlari inson omilidan kelib chiqadigan sub'ektiv xatoliklarni bartaraf etib, shaxsiy va ijtimoiy xususiyatlarni ilmiy mezonlar asosida baholaydi.

Shuningdek, SI asosida ishlab chiqilgan psixometrik testlar yordamida individual yondashuvni shakllantirish imkoniyati kengaymoqda. Har bir o'smirning shaxsiy profili asosida unga mos rivojlantiruvchi mashqlar, maslahatlar va korreksion dasturlar taklif etilishi mumkin. Natijada, stressga chidamlilik, o'z-o'zini anglash, liderlik qobiliyatlari, kommunikativ kompetensiyalar kabi muhim psixologik ko'rsatkichlarni aniq va ob'ektiv baholash imkoniyati yaratiladi.

Bunday yondashuv, bir tomondan, psixologik xizmat samaradorligini oshirsa, ikkinchi tomondan, o'smirlarning ruhiy salomatligini mustahkamlash, ularni ijtimoiy muhitga moslashtirish va kelajakdagi kasbiy yo'nalishlarini belgilashda muhim omilga aylanadi. Demak, sun'iy intellekt asosidagi psixometrik testlardan foydalanish psixologik xizmat ko'rsatishda yangi bosqichni boshlab bermoqda hamda zamonaviy diagnostikaning innovatsion paradigmasini shakllantirmoqda.

O'tkazilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, sun'iy intellekt asosida ishlab chiqilgan psixometrik testlar o'smirlarning shaxsiy va ijtimoiy xususiyatlarini

baholashda an'anaviy metodlarga nisbatan yuqori samaradorlikka ega. Avvalo, SI algoritmlari orqali diagnostika jarayonida:

- test natijalarini qayta ishlash tezligi bir necha barobar oshgani;
- emotsional reaksiyalar va xulq-atvor ko'rsatkichlarini avtomatik ravishda tahlil qilish imkoniyati yaratilgani;
- shaxsiy rivojlanish dinamikasini real vaqt rejimida kuzatish imkoniyatlari kengaygani;
- diagnostika natijalari aniqligining ortgani va sub'ektiv xatoliklarning kamaygani aniqlandi.

Natijalar shuni ko'rsatadiki, SI asosidagi psixometrik testlar yordamida o'smirlarda stressga chidamlilik, o'z-o'zini anglash, kommunikativ kompetensiyalar, liderlik qobiliyatlari kabi shaxsiy va ijtimoiy jihatlarni xolis va ishonchli baholash imkoniyati mavjud. Shu bilan birga, individual yondashuvni shakllantirish, korreksion dasturlarni ishlab chiqish va ularni real sharoitga moslashtirish imkoniyatlari ham sezilarli darajada kengaydi.

Sun'iy intellekt asosidagi psixometrik testlardan foydalanish psixologik xizmat ko'rsatish jarayonida yangi bosqichni boshlab berdi. Ushbu yondashuv:

1. O'smirlarning shaxsiy va ijtimoiy xususiyatlarini an'anaviy metodlarga nisbatan tezkor va xolis tarzda baholash imkonini beradi.
2. Diagnostika jarayonini samarali tashkil etish, vaqt va resurslardan oqilona foydalanish imkoniyatini yaratadi.
3. Sub'ektiv xatoliklarni minimallashtiradi va natijalar ishonchliligini oshiradi.
4. O'smirlarga individual psixologik yordam ko'rsatishda yangi imkoniyatlar ochadi.
5. Psixologik xizmatda zamonaviy diagnostikaning innovatsion paradigmasini shakllantiradi.

Shunday qilib, SI asosida ishlab chiqilgan psixometrik testlar o'smirlar psixologiyasini chuqurroq tahlil qilish, individual rivojlanish strategiyalarini ishlab chiqish va ta'lim-tarbiyaviy jarayonni yanada samarali yo'naltirishda muhim vosita bo'lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Anderson, J. (2022). Artificial Intelligence in Psychological Assessment: Opportunities and Challenges. *Journal of Applied Psychology*, 107(4), 789–803.
2. Chamorro-Premuzic, T., & Ahmetoglu, G. (2021). The Future of Psychometrics in the Age of Artificial Intelligence. *Personality and Individual Differences*, 183, 111121.

3. Müller, V. C. (2020). Ethics of Artificial Intelligence and Psychology. *AI & Society*, 35(1), 129–139.

4. Xolmurodov, A. (2021). *Sun'iy intellekt texnologiyalarining ta'lim va psixologiyada qo'llanilishi*. Toshkent: O'zbekiston Milliy Universiteti nashriyoti.

5. Yo'ldoshev, A., & Jo'raeva, N. (2022). *O'smirlar psixologiyasi: nazariya va amaliyot*. Qarshi: QXU nashriyoti.